

Mislim, da sada možemo s pravom reći, da je i bolje i pravilnije *aktualan*, *gradualan*, *vizualan*...

Znači onda i *principijalan*? Ovaj je oblik, istina, malo neobičan, ali neki tako ipak pišu, na pr. V. Vuković u II. knjizi »Od Steinitzta do Botvinika«: *principijalan* (str. 195.), *principijalnost* (str. 193.). Mnogi će se na to nasmjehnuti i biti i dalje uvjereni, da su ipak bolji oblici na -elan. Međutim, u ovoga pridjeva pravilniji je oblik principski, kako ima Ristić-Kangrga u »Rečniku sh. i nem. jezika«, a tim se oblikom služi prof. Ivšić, prof. Belić i neki drugi jezični stručnjaci. Još je bolje, da upotrebimo riječ *načelan* (dosljedan, osnovni, početni, prvotni). Naime, mi često zaboravljamo, da za neke pojmove imamo i naše riječi ili bar usvojene slavenske. Tako mjesto *oficijalan* možemo reći *služben*, *uredovan*, *vladin*, *svečan*, *suh*, već prema smislu; mjesto *uzualan* — *običan*, *običajan*, *uobičajen*, *redovit*; mjesto *gradualan* — *postepen*, *postupan*, *stupnjevit*; mjesto *virtualan* — *skriven*, *moguć*, *snažan*, *sposoban* i sl. Razmotrimo li samo malo pitanje značenje riječi *aktualan*, vidjet ćemo, da mu je u mnogim rečenicama vrlo teško odrediti pravo značenje i da bi se često ista misao mogla lijepo reći i našim riječima: *suvremen*, *današnji*, *sadašnji*, *istinit*, *istinski*, *zbiljski*, *stvaran*, *pravi*, *činjenički*, *važan*, *značajan*, *hitan*, *neodložan*, *neodgodiv*, *živ*, *nuždan* i sl. Pogledajmo to na nekim primjerima. 4. VIII. 1956. čitamo u »Vjesniku«: »Oba ekonomska instrumenta, potpisana u Moskvi, imaju krupno značenje u aktuelnom razvoju ekonomskih odnosa i ekonomske suradnje među spomenutim zemljama.« Zar ovdje aktuelan ne znači sadašnji, današnji, suvremen? — 7. VIII. 1956.: »To je, bez sumnje, pogodan put za naše re-

čisere, da kroz aktuelnu, domaću temu osvoje žanr akcionog filma i žanr kriminalca.« Vrlo se jednostavno i razumljivo moglo reći ovako: ... suvremenom domaćom temom ... (Da i ne spominjem, što bi se još u toj rečenici moglo reći bolje i ljepše.)

Da ne bismo mislili, kako to vrijedi samo za novinarski jezik, evo nekoliko primjera iz filozofskih knjiga većinom naših današnjih pisaca. »Njegove pak polemike na jednoj strani, a suradnja s mnogim misliocima svoga vremena na drugoj, daju mu u okviru renesansne filozofske misli osobito aktuelno mjesto« (važno, značajno, živo, zaoštreno, istaknuto). »Sam se približio knjizi i kao samouk studirao najaktuelnije mislioce svoga vremena od Kopernika pa do Paracelsusa i Weigela« (najznačajnije, najvažnije, najbolje mislioce). »... pokazuju i veliko Grotiusovo empirijsko poznavanje aktuelnih problema života« (poznavanje značajnih ili važnih životnih problema). »No i taj roman nije bio nedužna i neaktuelna fantastična pričica, jer zbog nje ne bi sjedio njen tvorac... u tamnicama« (nedužna i beznačajna, nesuvremena fantastična pričica). »Mišljenje samo ne bi tako nikada prešlo iz nebitka u bitak, ili ako čete, iz potencijalnog bitka u aktuelni.« (Bazala, Povijest filozofije, III. knjiga, str. 248.) I ovdje se može reći našim riječima: stvarni, zbiljski, živ.

Kome je dakle stalo do jezične ljepote, čistoće i pravilnosti, taj će nastojati, da u prvom redu upotrebi našu riječ, a ako već mora stranu, onda treba da je upotrebi u obliku, koji se slaže s prirodnom težnjom našega jezika. »Vjesnik u srijedu« je jedan od rijetkih, koji to u ovom pitanju čini.

Stjepan Babić

OSVRTI

OSMI SASTANAK PRAVOPISNE KOMISIJE

Od 17. do 22. prosinca 1956. održan je u Beogradu osmi sastanak Pravopisne komisije u prostorijama Srpske akademije

nauka. Prisutni su bili svi članovi Komisije, a dnevni red zasjedanja bio je ovaj: 1. pretres formulacija o palatalizaciji, o refleksu jata, o prijelazu glasa *l* u *o*, o pisanju velikih i malih slova, o sastavljenom i rastavljenom pisanju riječi, o interpunk-

ciji, o pravopisnim znacima i kraticama, o pisanju futura I., o stranim riječima, o pravopisnoj terminologiji i 2. organizacija daljeg rada. Pretresene su redom sve formulacije do interpunkcije i priredene za konačnu stilizaciju pravopisnoga teksta, a formulacije počevši od interpunkcije do pravopisne terminologije razmotrit će se na idućem sastanku, koji će se održati u Zagrebu u Matici Hrvatskoj od 4. do 9. ožujka 1957.

Kako je time obavljen glavni dio rada na pripremanju pravopisnoga teksta, odlučeno je, da se pored raspravljanja o preostalim formulacijama na dnevni red zagrebačkog sastanka stavi i utvrđivanje principa za izradbu pravopisnog rječnika, koji će izaći uz pravopisni tekst. Za pravopisni rječnik poslužit će građa Pravopisne sekcije Hrvatskoga filološkog društva, tako da će se rječnik moći izraditi u razmjerno kratkom vremenu. Izabrana je i komisija za pravopisni rječnik, u koju su ušli dr. Aleksandar Belić iz Beograda, dr. Mate Hraste iz Zagreba i dr. Jovan Vuković iz Sarajeva, koja treba da podnese Komisiji prijedlog o izradbi rječnika. Izabrani su i članovi za konačnu stilizaciju pravopisnoga teksta: dr. Mihailo Stevanović iz Beograda i dr. Ljudevit Jonke iz Zagreba, koji treba da u roku od tri mjeseca stiliziraju pravopisni tekst na temelju zaključaka i formulacija Pravopisne komisije. Te će stilizacije biti još razmotrene na zajedničkoj sjednici Pravopisne komisije, a zatim će se primljeni tekst pravopisa dati na uvid i diskusiju javnosti, u prvom redu književnim i naučnim društvima i ustanovama.

Tako se rad Pravopisne komisije primiče kraju, te je stoga zaključeno i to, da članovi Komisije sad već mogu obavijestiti javnost o usvojenim formulacijama. Stoga će i uredništvo *Jezičnog* u idućem broju obavijestiti svoje čitaoce o glavnijim zaključcima Pravopisne komisije.

Ljudevit Jonke

NEDOPUSTIV JEZIČNI NEMAR

Na početku pretprošlog godišta časopisa »*Jezičnik*« bilo je pod istim naslovom govora o nepažnji i posvemašnjoj nebrizi o jeziku nekih plakata, oglasa i sl., pa je donesena i fotografija cirkuskog plakata, koji je sastavljen jezično posve naopako. Među ostalim na tom je plakatu stajalo, kako cirkus sprema svojim gledaocima »čudženje i smjeh«. S pravom je »*Jezičnik*« nemilice osudio posvemašnju nebrigu za naš književni jezik, pa radilo se i o cirkuskom plakatu. Konačno — štamparije su odgovorne, ili bi bar trebale da budu za sve, što štampaju!

Još nas na veće »čudženje«, a manje na »smjeh« potiče ilustrirana dječja knjiga Miloša Mehora pod naslovom »*Mali šumar*«, što ju je prošle godine izdala »*Kmečka knjiga*« u Ljubljani, i to na hrvatskosrpskom jeziku. Svakako je za pohvalu, što »*Kmečka knjiga*« izdaje korisne i poučne knjige za našu djecu o njegovanju šume, o koristi, što ih od njih imamo i t. d. Ali više bi trebala da pazi na jezik svojih izdanja, ako ih izdaje na našem jeziku.

Ne znam, je li tekst (u stihovima) prijevod sa slovenskog jezika ili je to originalno Mehorovo djelo. Čini se, da je sam autor djelce preveo i na hrvatskosrpski jezik. Bilo kako mu drago, nitko, pa ni »*Kmečka knjiga*« u Ljubljani, ako izdaje knjige na hrvatskom jeziku, ne bi smjela dopustiti, da u knjizi ima toliko jezičnih pogrešaka, koje tu knjigu upravo nagrđuju, te je ne bismo smjeli dati u ruke našoj djeci. Čini mi se, kao da je netko slovenski tekst diktirao bez puno razmišljanja u hrvatskom prijevodu, ali netko, tko ne poznaje našega jezika. Inače ne bi bilo toliko i tako velikih jezičnih pogrešaka, da o ritmu tih pjesmica i o nepravilnim rimama i ne govorimo.

U knjizi se miješa ekavski i ijekavski izgovor. Iako je knjiga pisana uglavnom ijekavski, tu ima više ekavskih oblika (ne smemo, mesto, niz reku), a ima nekih oblika, koji uopće nisu poznati u našem jeziku (kod ovega rada, da nam divlja d zimi ne nastrada...). Kad pisac upotrebljava riječi s jatom, uopće se u knjizi ne razlikuje refleksi-